

1. maj

Ulakouodja

V letošnjih šmarnicah bomo spoznali lik slovenskega misijonarja Andreja Majcna. Rojen je bil 30. septembra leta 1904 v Mariboru, umrl pa je na svoj 95. rojstni dan leta 1999. Ko bomo spremljali njegovo zgodbo, se bomo predstavili dobrih sto let v preteklost in poleg Slovenije spoznali življenje na Kitajskem in v Vietnamu.

Otroci in mladi se mu lahko priporočate v vseh, tudi najmanjših stvareh. Prav tako se mu lahko priporočate, da bi znali izbrati pravi poklic, saj je misijonar Majcen vse življenje skrbel za to, da talenti mladih ne bi ostali zakopani, ampak bi jih uresničili in si z njimi ustvarili lepo življenje. Zdaj pa k naši zgodbi.

Okoli poldneva so na železniški postaji v Mariboru postopali potniki, čakajoč na vlak, ki bo pripeljal s celjske smeri. Bil je vroč dan sredi julija 1909 in neka sivolasa gospa je iz pletene torbe izvlekla pahljačo, da bi se ohladila. Pri tem si je tako nerodno popravila slamnik, da ji je skoraj padel na tirnice. K sreči ga je prestregel strojevodja Lojz, ki je bil hitrih gibov, čeprav ni bil več ravno mlad. Andrej je stopil za njim, a ga je ta brž ustavil: »Dobro si zapomni, nikoli ne smeš stopiti čez rob perona, prav? Vsak čas lahko pripelje vlak in kaj se lahko zgodi, če padeš na tirnice?«

»Vem, vem. Lahko bi me povozil, a me ne bo. Ne bom stopil na tirnice, ker je nevarno,« je dedku zrecitiral Andrej in ga strmo pogledal. Star je bil skoraj šest let in deloval je razumno. To so bile njegove dru-

ge počitnice pri babici in dedku in ta opozorila so se dobro zasedrala v njegovem spominu. Oče in mama sta mu strogo zabičala, naj pazi na »štreko«, kot so rekli železnici, da dedku in babici ne bo povzročal skrbi. Ker je bil dedek Lojz po poklicu strojevodja in je vozil vlake, so imeli stanovanje v spodnjem nadstropju železniške hiše na Melju v Mariboru. Andrej je imel na svoj prvi dom medle spomine, tam sta živela njegova starša, ko se je rodil. Ve, da je tam preživel prva tri leta, spomni se velike hiše in kupov premoga, potem pa so se odselili v Kozje. V Kozjem ni bilo vlakov, pa tudi dogajalo se ni veliko, zato so bile počitnice pri starih starših prava pustolovščina. Štel je tramove pod tračnicami, pa kupe premoga, ki jih pokuri vlak, da lahko pelje. Gledal je, kako se med seboj mešajo potniki, nekateri oblečeni preprosto kot on, drugi gosposko z imenitnimi kovčki.

Z »banhofa«, kot so rekli železniški postaji, so odhajali proti Celju in naprej v Ljubljano in Trst ter se vračali nazaj v Maribor ali Gradec. Andrej je znal pozdraviti »Bog daj«, pozdraviti pa je znal tudi po nemško, saj je okoli leta 1900, torej pred dobrimi 120 leti in pozneje, v mestu živelo veliko nemško govorečih ljudi, navsezadnje tudi njegov dedek, doma iz sudetske Češke.

Vlak je zaviral in se počasi ustavljal. Siv oblak dima je obstal na mestu, izpod orjaških črnih koles z živo rdečimi obrobami je puhnila para. Težak smolnati zrak Andreju ni dobro del, zato je spet zakašljal. Gospa je zaprla pahljačo, pokimala v pozdrav in se z velikim kovčkom nerodno povzpela na vlak. Vkrkali so se tudi preostali potniki. Oster pisk postajenačelnika se je zarezal v zrak, zamahnil je z loparjem in vlak se

je z glasnim ropotom začel pomikati s postaje.

»Tudi jaz bi rad vozil vlak, ko bom velik, tako kot ti,« je stisnil dedkovo dlan, »zelo hitro bi se peljal, tako hitro, da bi videl cel svet,« je Andrej nadaljeval navdušeno, da so njegove oči kar žarele.

»Počasi, Slavko, počasi,« ga je miril dedek. Slavko je namreč izpeljanka iz imena Andrej in domači so ga običajno klicali Slavko, tudi njegov dedek.

»Če bi rad videl ves svet, se boš moral peljati tudi z ladjo, kajti z vlakom se lahko pelješ samo do ...,« se je dedek ustavil sredi stavka ter se pogladil po bradi in razmišljal, »do Vladivostoka. Toda do tja je več kot devet tisoč kilometrov. In ko si tam, si že skoraj na Kitajskem.«

»Na Kitajskem? To pa mora biti daleč,« je zamišljeno dejal Andrej in se zazrl v daljavo.

»Si že peljal vlak do tja?« je zatem vprašal dedka.

»Ne. Jaz vozim vlak po južni železnici, najdlje do Trsta. Včasih pa sem vozil po dravski progi do Celovca. Tam ljudje potem prestopijo in se z drugim vlakom peljejo v različna mesta.«

»Se bom lahko peljal s teboj v lokomotivi? Prosim!« so bile Andreja ene same velike proseče oči.

»To ne bo šlo. Ni dovoljeno,« je bil neizprosno dedek. »Ti pa obljubim, da bova, ko bo vlak miroval, skočila v strojnico, da ti pokažem, kako veliko je gorišče v peči, kjer kurjač kuri s premogom, pa še parne valje in zalogovnik z vodo boš videl.«

Naloga:

Danes je praznik sv. Jožefa. Doma vprašaj, kaj so bili po poklicu tvoji stari starši. Pripravi tudi Marijin šmarnični oltarček.

2. maj

»Maševanje« ob potoku

Včeraj smo brali, da je Andrej Majcen poletne počitnice preživel v Mariboru pri babici Julki in dedku Lojzu, ki je bil vlakovodja. Andrej ga je nadvse občudoval in si želel, da bi tudi sam lahko potoval in videl svet.

Tisto dopoldne konec julija je Andrej nestrpno pričakoval vlak in pogledoval na veliko uro v čakalnici, ki je kazala, da ga do srečanja z družino loči še četrte ure. Nekoliko tesno mu je bilo pri srcu. Bil je vesel, da bo spet videl starše, a pogršal bo tudi dedka Lojza in njegovo modrost, pa zlate koruzne žgance babice Julke. Pa svetlo in veliko železničarsko stanovanje – vsaj v primerjavi s stanovanjem v Kozjem, kjer so zdaj živeli z družino v nekdanji kovačiji.

Vlak se je bližal peronu, čutil je, kako mu razbija srce. Vrata so se odprla in skoraj bi planil na vlak, ko je iz njega izstopila mama Marija z bratcem Zoranom v naročju. Potegnil ga je za boso nožico, srečala sta se z očmi in malček je stegnil ročico k Andreju. Mama ga je nežno pogladila po licu: »Kako si zrasel, Slavko, pa saj se nismo videli samo dober mesec!«

Andrej ji je po poti do stanovanja starih staršev nekaj sto metrov vstran hitel opisovati velikansko parno lokomotivo in strojnico, ki mu jo je razkazal dedek, mama pa ga je gledala z velikimi sijočimi očmi. Babica je skuhala krepko govejo juho in slišal je, kako je mama potožila babici, da Zoran nikakor ni zdrav,

nenehno kašlja, pa še zelo droben je. Bi ga lahko za nekaj časa vzeli k njim v Maribor, da se malo okrepi? Srce se ji para, da ju mora prositi, a ravno sredi selitve so. Njihovo stanovanje v Kozjem je tako vlažno, da so zdravstveno komisijo po večkratnih pritožbah končno uspeli prepričati, da je okolje za otroke preveč nezdravo, zato se selijo v Krško. Tam je njen mož zdaj dobil službo na sodniji. Dedek Lojz in babica Julka sta svojo hčer molče poslušala. Kar zasmilila se jima je, že visoko noseča s četrtim otrokom, pa toliko skrbi in opravkov.

Andreju so po glavi švigale najrazličnejše misli: »Mami, ampak brez Zorana bo dolgčas, že zdaj sem ga pogrešal.«

»Doma te čaka Marica, ves teden je odštevala dneve, kdaj prideš. Zdaj je čas, da na počitnicah ostane Zoran,« mu je skušala pojasniti mama.

Andrej se je potolažil ob misli, da je naslednje jutro pred njim razburljiva vožnja z vlakom do Šentjurja. Nato pa še razgibana pot v Kozje, središče Kozjanskega, slikovito pokrajino vzhodnosavskega hribovja, ki meji na reko Sotlo.

Sestrica Marica se ga je ob vrnitvi na vso moč razveselila. »Očka je na sodniji, pozneje pride,« je povedala, ko sta jo z mamo šla iskat h Kuharjevim, ki so živeli v hiši poleg njihove in so popazili nanjo, medtem ko staršev ni bilo doma.

»Pridi, Slavko, greva do izvirka, izdelala sem tri pujske iz ilovice. Pa presenečenje imam zate!« se je namuznila.

Stekla sta po uhojeni stezici med pravkar pokošeno otavo. Druga košnja je bila zaradi suše tisto leto namreč pozna. Marica je sedla na leseno klado ob

skoraj presušenem izvirku. Tam se je nacurljalo ravno še toliko vode, da je bilo iz ilovice oziroma gline, ki se je nabirala ob straneh izvirk, moč oblikovati različne predmete. Biti pa je morala previdna, da ni v dlan zajela kakšnega žabjega paglavca ali čebele, saj so se vsi potegovali za svoj prostor ob izvirku. Blatno Maričino krilce je govorilo o tem, da je bila tistega dne res pridna.

»Zamiži,« je rekla svojemu starejšemu bratu. Med tem je svoj, na soncu posušeni zaklad, skrbno zložila na deščico in vzkliknila: »Lahko pogledaš!«

»Koliko si jih pa napekla! Enajst hostij! V Mariboru je bil okoli hiše samo premog. Pa tudi nikogar ni bilo, ki bi se lahko z menoj igral sveto mašo. Si za, se greva mašo?«

»Če bom lahko ministrirala?«

»Seveda boš. Pa še namesto ljudstva boš šla k obhajilu.«

Mama in oče, ki je tega dne pohitel iz službe, sta iz senčnega drevoreda počasi zavila po stezici in se vzpenjala k otrokoma. Zagledala sta znani prizor in obstala. Andrej je rad maševal, tokrat pa je bil pri igri videti tako zelo zavzet, da ju sploh ni opazil.

»Morda pa postane duhovnik,« je mama zašepetala očetu.

»Morda,« je dejal oče, »moja mama si je strašno želela, da bi duhovnik postal jaz, a nisem izpolnil njenih želja. Bog mi je namenil tebe in otroke, vidiš. Pustimo to rajši Božji previdnosti.«

Tedaj sta starša ob robu travnika zadnji hip ujela konec maše. Andrej je vzdignil roke ob telesu, kakor to počnejo duhovniki. Ko ju je zagledal, mu je glas za hip zastal, a je strumno dejal: »Pojdite v miru.« Oče

in mama sta s prikritim nasmeškom skupaj z Marico odgovorila: »Bogu hvala.«

Naloga:

Pri sveti maši pozorno opazuj, katere predmete duhovniku poda ministrant. Poskusi jih naštet, lahko pa jih tudi narišeš.

3. maj

Zaslужil za presto

Včeraj smo brali, da se je po koncu počitnic Andrej vrnil v Kozje, kjer ga je nestrpno čakala sestra Marica, s katero sta se ob potoku igrala sveto mašo. Pozno popoldne je iz službe na sodnji prišel še oče in družina je bila spet skupaj.

Družina Majcnovih se je konec poletja 1909 preselila iz Kozjega v Krško, kjer je oče Andrej dobil službo na sodišču. Urejal je zapuščinske razprave in pomagal ljudem, da so se dogovorili glede tega, kaj kdo podeduje, ko nekdo umre. Stanovanje so dobili v stari sodnji na ulici Pod Goro, nedaleč od župnišča in župnijske cerkve sv. Janeza Krstnika. S stanovanja so lahko gledali na hitečo reko Savo, ki je malo nazaj ob mogočni trdnjavi pri Brestanici naredila oster zavoj proti jugu in začela svoj tek po širnem krško-brežiškem polju. Namestitev Majcnovih je bila skromna, toda vsaj vlage ni bilo več, pa tudi mesto je bilo večje in je nudilo več novih priložnosti. Kmalu po prihodu se je v družino rodila še hči Milka. Andrej je začel leta 1911 v Krškem obiskovati petletno ljudsko šolo.

»Kaj pa je danes s teboj, Slavko, ne moreš pojedsti kaše?« ga je zjutraj, ko se je odpravljal v šolo, vprašala mama.

»Grlo me boli in ne počutim se dobro. A res moram v šolo?« je dejal. Mama je iz naročja v stajico odložila leto dni staro sestrico Milko in položila dlan na Andrejevo čelo.

»Pa si res nekam vroč,« je rekla, »danes boš ostal doma.«

Ker naslednjega dne ni bilo boljše in ker so se Andreju na koži pojavili še izpuščaji, se je mama prestrašila, da ima škrlatinko. Takoj so poslali po zdravnika, ki je Andreja previdno pogledal in potrdil: »Res je škrlatinka, gospa Majcen. Na hišna vrata boste morali obesiti napis ›vstop v hišo prepovedan«. Kar je nujnega, naj vam prinesejo sosedje.«

Andrej je od vročice oslabel, da se mu je bledlo. Mamo je v polsnu slišal hlipati, da je Zoran zelo slab in jo skrbi zanj, Marica in Milka pa se še kar dobro držita. Zjutraj je izvedel, da je bratec Zoran ponoči umrl. Položili so ga v belo krsto in obdali s cvetjem. Preden so ga pokrili, so ga otrokom še zadnjič pokazali. Andrej in Milka sta hlipala in si brisala solze, žalujoč za bratcem, ko so njegovo krsto odnesli iz hiše.

Bolezen je zlasti Andreja močno oslabila, da je za daljši čas izostal iz šole. Morda kdo misli, da je lepše biti doma, čeprav bolan, kot pa biti v šoli. Morda res kak teden, največ dva, potem pa je domače ujetništvo vsakomur odveč. Ker za šolo še ni bil dovolj krepak, je oče prosil gospo Jermanovo, ki je bila sicer učiteljica, a je prodajala kruh, da ga poučuje.

»Se ti zdi računstvo nesmiselno?« ga je pohecala. »Koliko stane en hleb kruha?«

»Vem, to je deset krajcarjev. Mama večkrat reče, da še deset krajcarjev nima, da bi kupila kruh,« je odgovoril Andrej.

»Koliko pa stane ena presta?« je vrtala naprej.

»Ta pa stane štiri krajcarje. Kupili so mi jo za veliko noč.«

»Dobro. Zdaj pa napni možgane. Če prav izraču-

naš, ti obljubim presto. Danes dopoldan sva prodala petnajst hlebcev in pet prest. Koliko sva zaslužila?»

Andrej začne pisati s kreda na črno leseno šolsko tablico. »Petnajst hlebcev po deset krajcarjev ... To bi bilo 150 krajcarjev,« pove.

»Kaj pa pet prest po štiri krajcarje?«

»Pa je še dvajset krajcarjev.«

»Dobro, dobro, kaj pa skupaj?«

»Se ne smem zmotiti?« napeto pogleda gospo Jermanovo.

»Lahko, a potem ne bo preste.«

»Torej ne smem,« reče Andrej in se zatopi v računanje.

»To je en goldinar in sedemdeset krajcarjev.«

»Zelo dobro. Mogoče je pa čas, da greš spet v šolo,« je rekla gospa Jerman in mu podarila presto. Zapomni si: »Brez dela ni jela!«

»Meni je šola v pekarni bolj všeč od tiste v razredu,« je priznal. »Tam jih dobimo po prstih za vsako malenkost. Pa še mrzla učilnica je, ker kurjač vsako jutro zamuja. No, ampak družbo pa pogrešam.«

Popoldan je učiteljica očetu povedala, da ima bistrega sina in da misli, da sta zdaj nadoknadila vse, kar je zaradi bolezni zamudil v šoli.

»Tega sem zelo vesel,« je rekel oče, »saj veste, kako je, čim prej bi ga rad spravil do kruha. Taki časi so, da je škoda vsakega zamujenega leta. Pa tudi otoplilo se je. Bog daj, da bo zdaj zdrav.«

Na poti domov je Andrej pohrustal presto. Od učiteljčine pohvale je kar kipel od ponosa, zato je preskakoval po dve stopnici hkrati in navdušeno potrkal po hišnih vratih. Mama s predpasnikom okoli pasu in ruto, zavezano na temenu, da ji lasje niso uhajali

na obraz, je odprla vrata in ga vprašujoče pogledala.

»Danes sem si zaslužil presto,« je vzkliknil. Oče, ki je prišel takoj za njim, je dodal: »Obleči ga bo treba, zrasel je, da so mu hlače pošteno prekratke, a za to pomlad bodo že še dobre. Za jesen pa mu kupimo kaj novega.«

Andreju je rekel: »Glej, da boš za pametne stvari porabljal svojo glavo. Za neumnosti jo je škoda.« Mama je s prikritim ponosom dejala: »Svetemu Duhu te bom priporočila in Materi Božji. Ti pa se le uči.«

Naloga:

Zvečer skrbno zloži svoje obleke in pripravi vse, kar boš oblekel jutri. Premisli, ali imaš oblek preveč ali premalo, jih zložiš ali ležijo vse naokrog.

Kazalo

Uvod v šmarnice 2024	5
1. maj Vlakovodja	8
2. maj »Maševanje« ob potoku	11
3. maj Zaslužil za presto	15
4. maj Strah je huda reč	19
5. maj Začetek prve svetovne vojne	23
6. maj Sokoli in Orli	26
7. maj Učitelj na Radni	30
8. maj Ali ljubiš Marijo?	34
9. maj Salezijanski duhovnik bo	38
10. maj V Ljubljani na Rakovniku	42
11. maj Mojster v obrtnih delavnicah	46
12. maj Duhovnik	49
13. maj V kitajskem mestu Kunming	52
14. maj Druga svetovna vojna na Kitajskem	56
15. maj Slovo od Kitajske	60
16. maj V Hongkongu	64
17. maj Oče Luč	68
18. maj Pretep v vzgojni hiši	72
19. maj Otroško igrišče je obvezno	76
20. maj Cha Anre Mai Sen	79
21. maj Selitev na jug Vietnama	83
22. maj Začetek v opuščeni cesarjevi vili	87
23. maj Prigoda z morskim psom	91
24. maj Nepričakovani obisk	95

25. maj	Obisk v domovini.....	99
26. maj	Iz Evrope spet v Vietnam	102
27. maj	Prihod sester Hčera Marije Pomočnice...106	
28. maj	Ameriški predsednik na obisku.....	109
29. maj	Saigon postane Hošiminh	113
30. maj	Slovo od Vietnama	117
31. maj	Dokončno doma.....	121
Zahvala		125
Litanije Matere Božje		127